

duin

- ★ **Recreatie en plantengroei**
- ★ **Duinen bij Den Helder**
- ★ **de Breesaap**

DE DUINEN VAN DEN HELDER

door RUTGER DE WIT en THEO BAAS

De duinen binnen de gemeentegrenzen van Den Helder zijn minder bekend. Dat is jammer! Want hoewel dit duin-terrein niet erg groot is en bovendien ook aangetast is, vinden we er nog een rijke voor de duinen kenmerkende planten- en dierenwereld. Bijvoorbeeld een grote vochtige duinvallei met Dopheidevegetaties en poeltjes.

Kort geleden kwam de gemeente Den Helder met een ontwerpstructuurschets. De duinen komen er daarin wel erg bekaaid af. Een duidelijke visie op het duinbeheer ontbreekt volledig en er wordt zelfs het idee geopperd om in het duin een groot golfterrein aan te leggen. Reden genoeg om meer aandacht te besteden aan dit gebied waar de natuur weer bedreigd wordt, maar waar ook met een beter beheer een prachtig duinreservaat kan ontstaan. Te meer daar de waterwinning in het gebied gestaakt is en een sterke uitbreiding van het vochtige valleiooppervlak te verwachten is.

LANDSCHAP

Landschappelijk valt het Helderse duingebied in drie delen uiteen (fig. 1). In het noorden een breed duingebied bestaande uit:

1. De open Grafelijkheidsduinen.
2. De met voornamelijk naaldhout beboste Donkere Duinen. En ten zuiden hiervan een smalle duinstrook die doorloopt tot aan Grote Keeten (gem. Callantsoog):
3. De Noordduinen.

Deze typische landschapsvorm is een weerspiegeling van de ontwikkelingsgeschiedenis van de Kop van Noord-Holland die erg spectaculair genoemd mag worden! In de veertiende eeuw was de Kop van Noord-Holland een waddengebied waar zich de Waddeneilanden Huisduinen en 't Oghe bevonden. Deze eilanden bestonden uit duincomplexen en werden gescheiden door een getijgeul het Heeresdiep. In de vijftiende en zestiende eeuw verzandde het Heeresdiep en in 1610 verbond men beide eilanden door de aanleg van een stuifdijk, de z.g. Zanddijk of Dijk van Oldebarneveldt.

De Grafelijkheidsduinen en Donkere Duinen zijn de restanten van de zuidelijke duinen van het voormalige eiland Huisduinen. Dit voormalige eiland heeft sinds 1600 grote stukken duincomplexen in het noorden en westen moeten prijsgeven aan de zee; op één plaats week de kust zelfs tien kilometer terug.

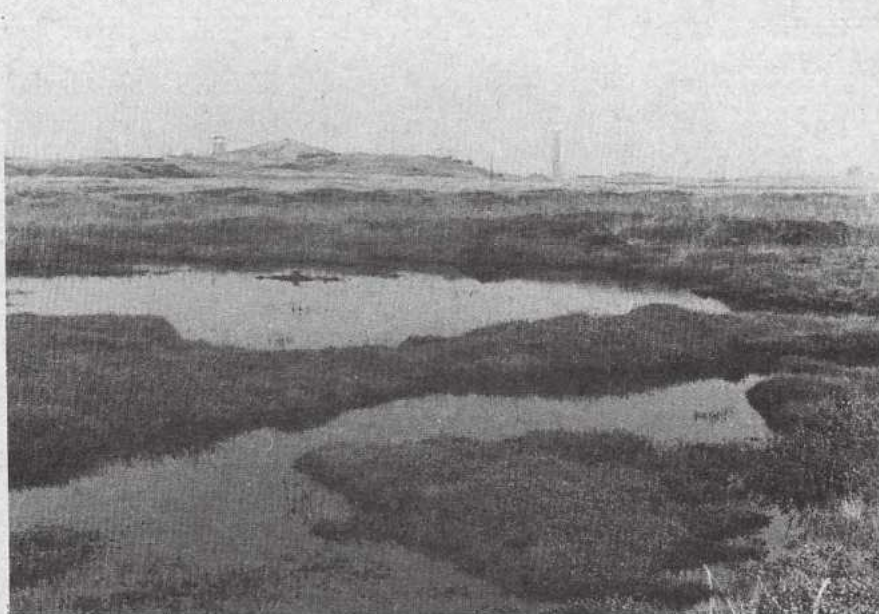
De Grafelijkheidsduinen raakten sterk in verstuiving. Hierdoor kon een grote samengestelde uitblazingsvallei ontstaan en tegen de binnenduinrand op geblazen kamduincomplexen. Het duintype met zijn lage golvende duinen, dat we in de Donkere Duinen vinden, is kenmerkend voor het ontstaan op een vloedhaak langs een getijgeul. Tegen de aangelegde stuifdijk vond aanvankelijk kustaangroei met duinvorming plaats. We vinden hier nu evenwijdige duinreeksen. Er ontstonden geen afgesnoerde strandvlaktes, zodat grote vochtige valleien ontbreken. Wel zijn er enkele kleinere se-

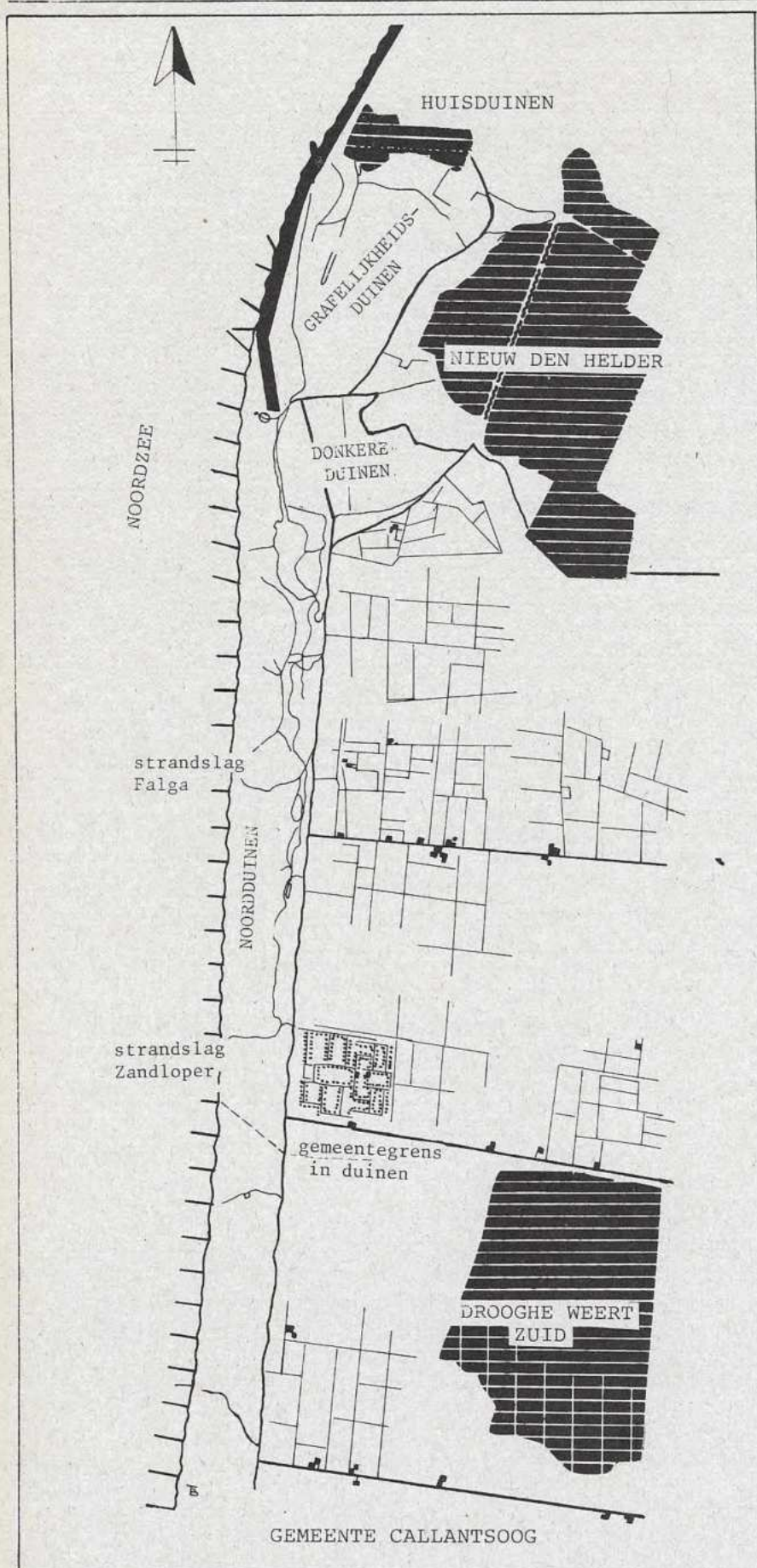
cundaire valleien die nu zijn verdroogd (BAKKER et al., 1979; SCHOORL, 1973).

Na plaatselijke aangroei vindt tegenwoordig, zeker al sinds 1850, over de hele linie kustafslag plaats. Ter hoogte van Huisduinen vinden we dan ook een geasfalteerde zeedijk met een zich zuidelijk ver in de duinen uitstreckende bitumen zeewering. Overal zijn in zee strekdammen aangelegd en op vele plaatsen vinden we een naar binnen rollende zeereep (BAKKER et al., 1979).

Uit hydrologische metingen van Halbertsma aan het begin van deze eeuw blijkt dat de situatie van het grondwater toen nog vrijwel ongestoord was, waarbij in de Grafelijkheidsduinen uitgestrekte vochtige en natte valleien voorkwamen. Sindsdien is verdroging opgetreden door waterwinning, kustafslag en naaldbosaanplant. De mate van verdroging varieert plaatselijk sterk; dicht rond de waterwinputten traden grondwaterdalingen op van ca. 2,5 meter en in het centrum een daling van slechts 0,5 - 1 meter (BAKKER et al., 1979). Hoewel hierdoor grote oppervlaktes aan valleien verdroogden vinden we in het centrum nog steeds voch-

Duinplasjes in de Grafelijkheidsduinen

tige plaatsen met een kenmerkende vegetatie. Aanvankelijk vond waterwinning plaats door een Helderse waterleidingmaatschappij, maar sinds 1977 is de waterwinning in handen van het provinciale waterleidingbedrijf PWN. Twee jaar geleden beëindigde het PWN de drinkwateronttrekking mede door microbiologische verontreiniging van het gewonnen water. De indruk bestaat dat door dit stopzetten van de waterwinning en de twee natte jaren daarna de duinen al snel weer vochtiger worden. Dat is een voor de natuur gunstige ontwikkeling (BAKKER et al., 1979).

Naast waterwinning en zeewering vonden ook nog andere activiteiten plaats. Zo gebruikte Defensie grote stukken als schietbaan en ligt er als restant van dit schietbaancomplex nog steeds een groot betonnen plateau in de vallei van de Grafelijkheidsduinen.

De Donkere Duinen werden bebost met naaldbos, terwijl ook elders nog aangeplante stroken loof- en naaldbos voorkomen. Dit veelvormige gebruik heeft er toe geleid dat het gebied vele grondeigenaren kent (zie fig. 2). Het beheer kan daarom niet konsekwent zijn, maar is erg versnipperd.

Oostelijk achter de Zanddijk en het voormalig eiland Huisduinen bleef een strandvlakte en kwelder achter die later werd ingepolderd tot Koegraspolder. Aanvankelijk kwamen hier nog vele stuifduintjes en nollen voor die nu bijna allemaal afgegraven en verdwenen zijn. Ook zijn de voormalige graslanden in dit gebied grotendeels omgezet in bloembollenakkers. Alleen direct ten oosten van de Donkere Duinen ligt nog een klein graslandgebied. Na 1945 vond een sterke stedelijke uitbreiding plaats. Het stadsdeel Nieuw Den Helder reikt met de bijbehorende sportparken tot aan de binnenduintrand. De sloten grenzend aan de binnenduintrand tussen de sportparken en in het kleine graslandgebied worden deels gevoed met schoon en zoet kwelwater uit de duinen. Plaatselijk treedt in het grasland ook kwel op van zoet duinwater.

VEGETATIE

Het Helderse duingebied behoort tot het Waddendistrict; de dui-

Fig. 1. ORIËNTATIEKAART (schaal 1 : 37.500)

nen zijn er kalkarm. In de Grafelijkheidsduinen vinden we een uitgestrekt valleiencomplex dat deels nog vrij vochtig is met zelfs nog enkele duinpoeltjes. We vinden er vochtige Dopheidevegetaties met typische freatofyten als Blauwe zegge, Drienerfzegge, Heidekartelblad en de opmerkelijke Verfbrem. Ook komt er vochtig grasland met Kruipwilgstruweel voor, waarin freatofyten als Moerasroklaver, Moerasaardbei, Blauw Glidkruid, Duinrus en zeldzaam Adertong voorkomen. Verspreid liggen stukjes Gagelstruweel en stukken met Galigaan. Overigens is sprake van een vrij sterke struweelvorming en verruiging met Riet; een aaneengesloten Grauwe wilgen-struweel breidt zich aan de randen sterk uit en overwoekert daar langzamerhand de andere vegetatietypen.

Pioniervegetaties van vochtige bodem komen niet erg veel meer voor; wel enkele interessante op kalkarme bodem met o.a. Knolrus, Dwergbies, Late zegge en het zeldzame Dwergvlas. Langs de zeereep vinden we een nog iets kalkrijker type met Strandduizendguldenkruid. Een zeer storend element vormt het grote betonnen plateau met toewerweg van het voormalig schietterrein. Zonder beton zou hier een prachtige vochtige valleivegetatie kunnen voorkomen.

Ondanks dat er in dit gebied orchideeën verdwenen zijn en soorten als Zonnedaauw, Oeverkruid, Spaanse ruiter en Duizendknoopfonteinkruid vinden we er dus toch nog redelijk ontwikkelde typische vochtige valleivegetaties. Door de voortschrijdende verdroging en vervuiling van de Nederlandse duinen vooral ten gevolge van waterwinning is dit al uiterst uniek. Samen met het valleiencomplex in het Zwanenwater en het Botgat vormt de samengestelde vallei in de Grafelijkheidsduinen het restant van de vochtige valleien in de vastelandsduinen van het Waddendistrict. Reeds hierom zou het gebied een betere bescherming en beheer verdienen als natuurreservaat. Verheugend is dat de waterwinning in Den Helder is stopgezet. In de toekomst zal de oppervlakte vochtige vegetaties nog sterk kunnen uitbreiden en bij een goed beheer kunnen de verdwenen soorten weer verschijnen (BEKIUS et al., 1976, 1977; PROVINCIALE WATER-

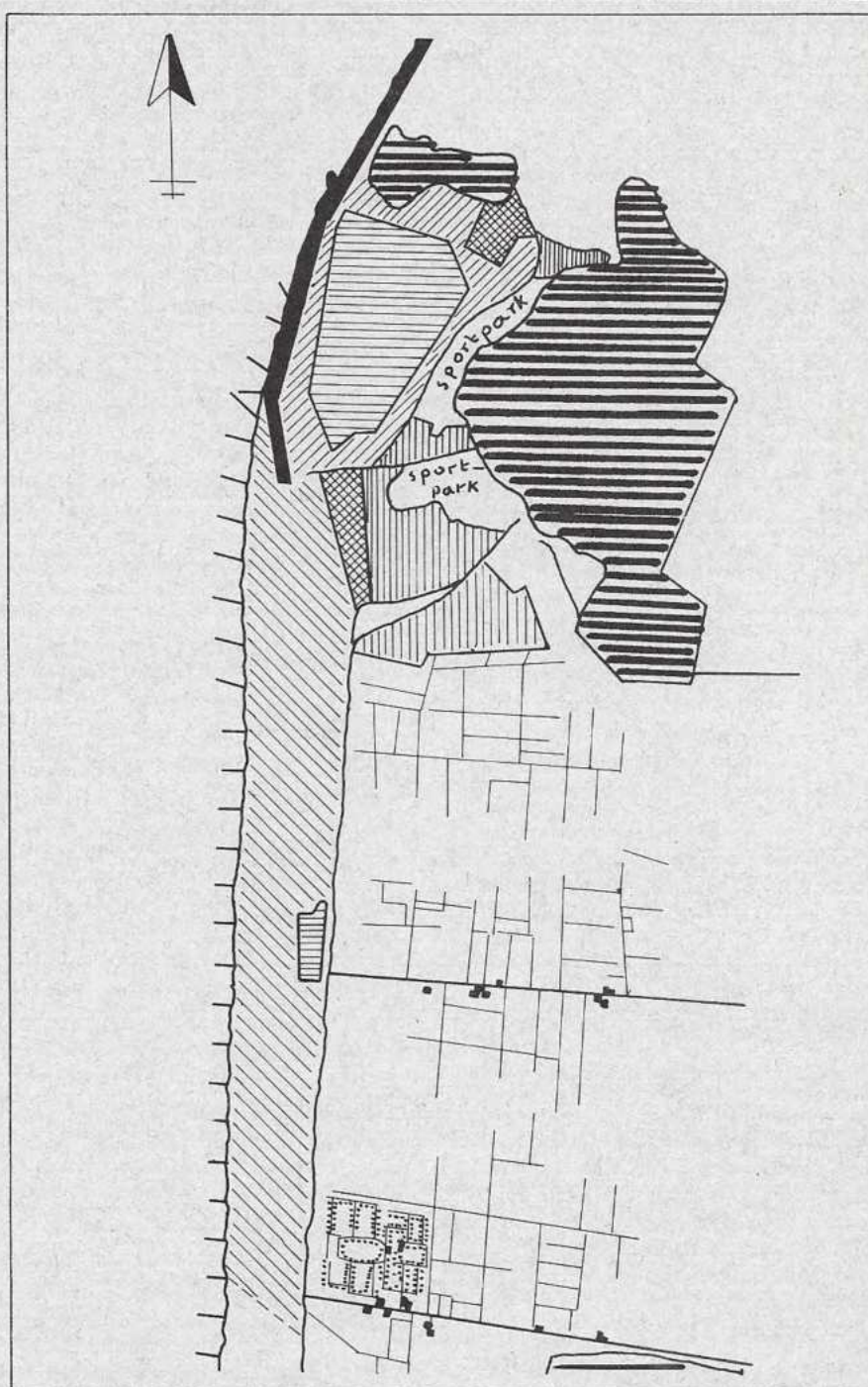
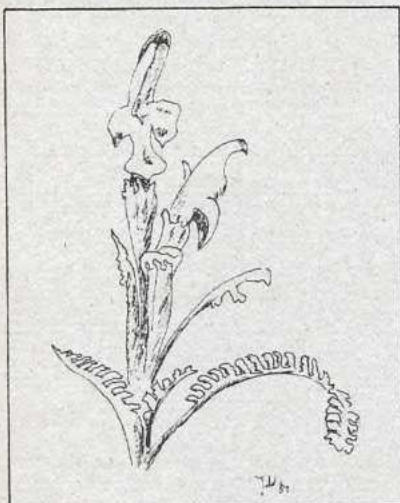

Fig. 2. EIGENDOM EN BEHEER

	DEFENSIE
	PROV. WATERLEIDINGBEDRIJF
	RIJKSWATERSTAAT
	GEMEENTE DEN HELDER
	DOMEINEN (IN BEHEER BIJ RIJKSWATERSTAAT)
	BEBOUWING

Heidekartelblad

STAAT NOORDHOLLAND).

De droge duinvegetaties zijn plaatselijk ook goed ontwikkeld; duingrasland afgewisseld met fraaie Duinroosjesvegetaties. In de Noordduinen komen zelfs grote aaneengesloten Duinroosjesvelden voor. Dit voorkomen van Duinroosje duidt op relatief hoge kalkgehalten in het Waddendistrict. Dit blijkt temeer uit het voorkomen van kalkminnaars als Wondklaver, Kleine bevernel, Walstrobremsraap en Valse salie die in het Waddendistrict uiterst zeldzaam zijn. Plaatselijk vinden we nog stukken hei met Struikhei, Kraaihei en Eikvaren. Op overgangen van droge naar vochtige hei komt zelfs het zeldzame Maanvarentje voor.

Al deze vegetatietypen zijn uiterst gevoelig voor betreding en hun oppervlakte is dan ook sterk achteruitgegaan. Grenzend aan Nieuw Den Helder is een stuk duinterrein zeer sterk betreden en hier is dan ook een meer ruderaal vegetatie ontstaan. Overigens wijst het voorkomen van Borstelgras en Verfbrem erop dat dit terrein vroeger langdurig beweide is geweest.

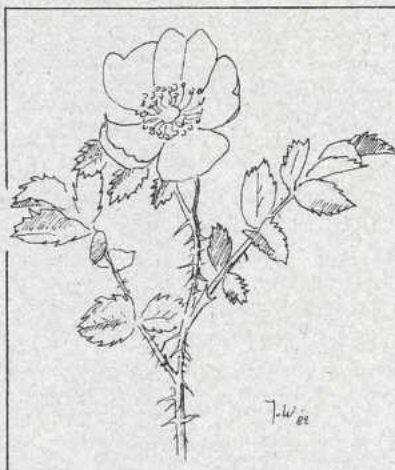
Door de betreding konden hier in iets hogere duinen twee grote plekken uitstuiven en nieuwe secundaire valleien ontstaan. Deze zijn nu afgezet met prikkeldraad en ingeplant met helm. Het is aan te bevelen deze plekken uit te laten stuiven tot op het grondwater, zodat er weer nieuwe vochtige valleien kunnen ontstaan (BEKIUS et al., 1976, 1977; PROVINCIALE WATER-

STAAT NOORDHOLLAND).

In de Grafelijkheidsduinen liggen enkele stukjes naaldhoutaanplant en enkele stroken jongere loofbosaanplant. In de Noordduinen vinden we een vuilnisbelt met sterke verruiging van de vegetatie en waarschijnlijk vervuiling van het grondwater.

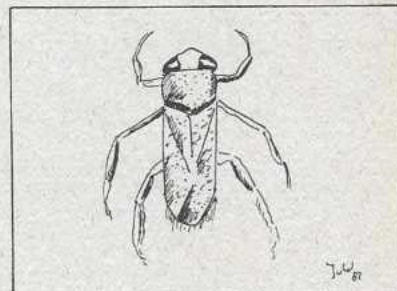
Opvallend is dat in de zee-reep vele typische zeeduinplanten voorkomen als Biestarwe-gras, Loogkruid, Blauwe zeedistel en Zeekool, terwijl vroeger ook nog Zeewinde voorkwam.

Het bos van de Donkere Duinen, dat bestaat uit naaldhout en stukken loofbos, heeft een vrij rijke ondergroei met Brede stekelvaren, Kamperfoelie, Eikvaren en het voor Noord-Holland zeldzame Hengel. Ook is er een grote paddestoelenrijkdom (BEKIUS et al., 1976, 1977; PROVINCIALE WATERSTAAT NOORDHOLLAND).

Duinroosje

Het graslandgebied ten oosten van de Donkere Duinen is maar een klein overblijfsel van de typische binnenduinrandgraslanden. Ondanks het tamelijk intensieve gebruik vinden we er karakteristieke soorten. Vochtige plaatsen met kwel waar we Pinksterbloem, Gewone zegge en de zeldzame Dwergbies vinden en typisch droge binnenduingraslanden met Gewoon struisgras, Rood zwenkgras, Biggekruid en Jacobskruiskruid. De sloten en slootkanten zijn soortenrijk dankzij het zoete kwelwater. Sloten die aan bloembollenpercelen grenzen zijn sterk verarmd door overmatige bemesting.

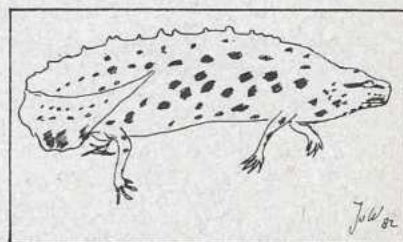
Dikerwants (*Corixidae*)

HYDROBIOLOGIE

Het belang van plasjes met zoet water in de duinen is vooral gelegen in het feit dat dit water vaak voedselarm en niet vervuild is. Voedselarm water is in Nederland een steeds zeldzamer milieutype geworden. In het duingebied van Den Helder liggen enkele plasjes die permanent water bevatten. Hierin komt een rijke makrofauna voor met veel Libellenlarven, Haften en Kokerjuffers. De voor het kustgebied kenmerkende waterwantsensoorten *Corixa panzeri* en *Corixa affinis* zijn er beide gevangen. De Kleine watersalamander en de Rugstreeppad planten zich hier rijkelijk voort.

Hoewel er in het Helderse duingebied heel weinig zoet water is, herbergt het restant een gevarieerd waterbeestleven met verschillende voor de duinen kenmerkende soorten. Door stopzetting van de waterwinning kan de oppervlakte van dit milieutype nog sterk toenemen. Bij een goed beheer zal zich hier een rijke macrofauna kunnen vestigen. Ook zal de stopzetting van de waterwinning leiden tot een toename van de kwel in de binnenduinrandsloten die dan nog meer het karakter van een duinrel zullen krijgen. Dergelijke duinrellen herbergen vaak een rijkdom aan plantesoorten en waterdieren (VAN DER GOES & VAN MANEN, 1982).

Kleine watersalamander

VOGELS

In het duingebied van de gemeente Den Helder broeden een 50-tal vogelsoorten. Bovendien is het van niet geringe betekenis voor trekvogels als rust- en fourageergebied.

In dit artikel worden alleen de belangrijkste broedvogels behandeld, er is dus niet naar volledigheid gestreefd.* Er is onderscheid gemaakt in drie gebieden, welke landschappelijk sterk van elkaar verschillen, hetgeen ook in de soortsamstelling tot uiting komt.

1. De Grafelijkheidsduinen

Het terrein is nogal afwisselend, waardoor er vogels met verschillende biotoopeisen kunnen broeden. Op de droge gedeelten broeden o.a. Bergeend, Boompieper, Tapuit en Roodborsttapuit. In de nattere

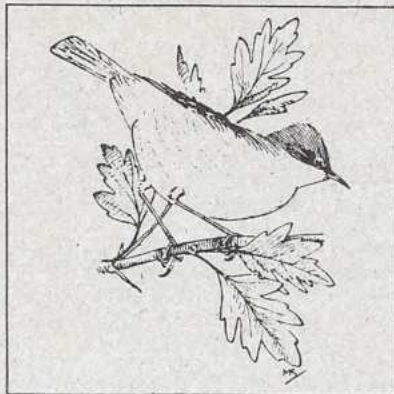

paartje Roodborsttapuiten

stukken vinden we o.a. Sprinkhaanrietzanger en Rietgors, terwijl ook het Paapje hier waarschijnlijk broedt. Op de grens met de sportvelden broeden tenslotte nog Nachtegaal en Braamsluiper in de daar aanwezige strook met heesters. Helemaal zijn de Grauwe kiekendief

* Hierbij is gebruik gemaakt van:

- Atlas van de Nederlandse broedvogels.
- Broedvogels van Noord-Holland Noord.
- Atlas van de natuurgebieden in Den Helder.
- Gegevens van de Provinciale Waterstaat van Noord-Holland en het Rijksinstituut voor Natuurbeheer.

Braamsluiper

en de Grauwe klauwier uit de Grafelijkheidsduinen verdwenen; beide soorten hebben hier tot in de vijftiger jaren gebroed.

De betreding door mensen (met honden) vormt een probleem, vooral daar er weinig controle wordt uitgeoefend.

2. De Donkere Duinen

Dit wat oudere dennenbos is deels vrij toegankelijk en druk berekreed, deels echter niet toegankelijk en dus rustig. Er bevindt zich een Blauwe reigerkolonie en een kolonie in konijnenholten broedende Kauwen. In 1976 heeft er éénmaal een paartje Lepelaars gebroed. Als belangrijkste broedvogels kunnen verder genoemd worden Torrenvalk, Ransuil, Groene specht, Braamsluiper, Grauwe vliegenvanger, Gekraagde roodstaart, Nachtegaal, Grote lijster en Kleine barmstij. Sperwer, Boomvalk en Wielewaal hebben hier in het verleden gebroed.

3. De Noordduinen

Deze smalle duinstrook met middelhoge duinen en kleine valleien wordt plaatselijk druk berekreed. Het is een belang-

Tapuit

rijk broedgebied voor de Bergeend (20 paar), de Holenduif (12 paar) en de Tapuit (30 paar).

ONTWERP-STRUKTUURSCHETS

Kort geleden heeft de gemeente Den Helder een ontwerp-structuurschets uitgebracht. Hierin formuleert men het voorgenomen planologisch beleid voor de gehele gemeente. Betreffende de duinen doet men de volgende voorstellen:

1. Het behoud van het natuurgebied de Grafelijkheidsduinen stelt men ter discussie. De mogelijkheid wordt opgehouden dat hier een golfterrein wordt aangelegd.
 2. Er wordt gesteld dat de natuurlijke waarde van het aangeplante bos in de Donkere Duinen door te sterke recreatiedruk wordt aangetast. Daarom stelt men voor de overgebleven graslandpercelen te bebossen om zo het bezoek te spreiden.
 3. Men stelt voor ten zuiden van strandslag Zandloper een fietspad aan te leggen door de smalle duinstrook richting Callantsoog.
- Verder wordt geen aandacht besteed aan de natuur en het beheer van de duinen (GEMEENTE DEN HELDER, 1982).

Alles bij elkaar een bedroevend slecht beeld dus voor de duinen. De aantasting van de Grafelijkheidsduinen is onaanvaardbaar, de rest van het gebied verdient ook een zorgvuldiger benadering. Een beter onderbouwd en meer op natuurbeheer gerichte beleidsvisie was ook mogelijk geweest gezien de hoeveelheid gegevens die door de Helderse werkgroep "Atlas van de Natuurgebieden" verzameld zijn tijdens vele inventarisaties. Het is teleurstellend om te zien hoe weinig de gemeente vooralsnog dit werk van de Atlaswerkgroep betrokken heeft in de beleidsvisie.

AANBEVELINGEN

De Grafelijkheidsduinen met haar grote vochtige valleien-complex vormt een uniek natuurgebied. Dergelijke vochtige valleien zijn in Nederland uiterst zeldzaam geworden door de verdroging en vervuiling van de Nederlandse duinen. Het is daarom absoluut noodzakelijk deze nog resterende valleien te

beschermen en het beheer hier primair te richten op de belangen van natuurbehoud. Onbegrijpelijk is dan ook dat de bescherming en veiligstelling van de Grafelijkheidsduinen niet de hoogste prioriteit heeft gekregen in de ontwerp-struktuur schets, maar men zelfs denkt aan andere absoluut niet duin-gebonden bestemmingen als een golfterrein. Wij willen er daarom met klem voor pleiten de bestemming natuurgebied te handhaven en in de toekomst nog beter uit de verf te laten komen.

Het is verheugend dat de waterwinning in Den Helder gestaakt is! De valleien beginnen alweer vochtiger te worden en in de toekomst mag nog een stijging van de grondwaterstand verwacht worden over een grote oppervlakte. De Grafelijkheidsduinen zullen dan nog belangrijker worden. Wanneer het in onbruik geraakte betonnen plateau uit de duinen wordt verwijderd en uitgegraven tot op het grondwater zal een vochtige valleivegetatie tot ontwikkeling kunnen komen. Door een aantal beheersmaatregelen kan de verscheidenheid van de vegetatietypen toenemen (BAKKER et al., 1979; RIJKSINSTITUUT VOOR NATUURBEHEER, 1979). Plaggen schept nieuwe milieus voor pioniervegetaties. Door maaien kan men de verruiging tot rietvegetaties of wilgenstruwelen tegengaan en zo soortenrijke vegetaties in stand houden. Ook kan men natuurlijke verstuiwingsprocessen plaatselijk weer een kans geven. Dat is vooral van belang als natuurlijk proces met actieve nieuwe duin- en valleivorming, waarbij ook nieuwe milieus geschapen worden voor pioniervegetaties. Soms zullen kleine duinmeertjes of poeltjes ontstaan die een rijke fauna kunnen herbergen.

Ook kan gedacht worden aan beweiding, bijvoorbeeld met jongvee als beheersmaatregel. Door beweiding wordt het aantal milieugradiënten sterk vergroot, wat ten goede komt aan de verscheidenheid en rijkdom van de vegetatie.

Een sleutelfactor voor de toename van de natuurlijke rijkdom in de Grafelijkheidsduinen vormt dus de stijging van de grondwaterstand ten gevolge van het staken van de waterwinning. Helaas leidt dit plaatselijk in de binnenduinarand en in het dorp Huisduinen

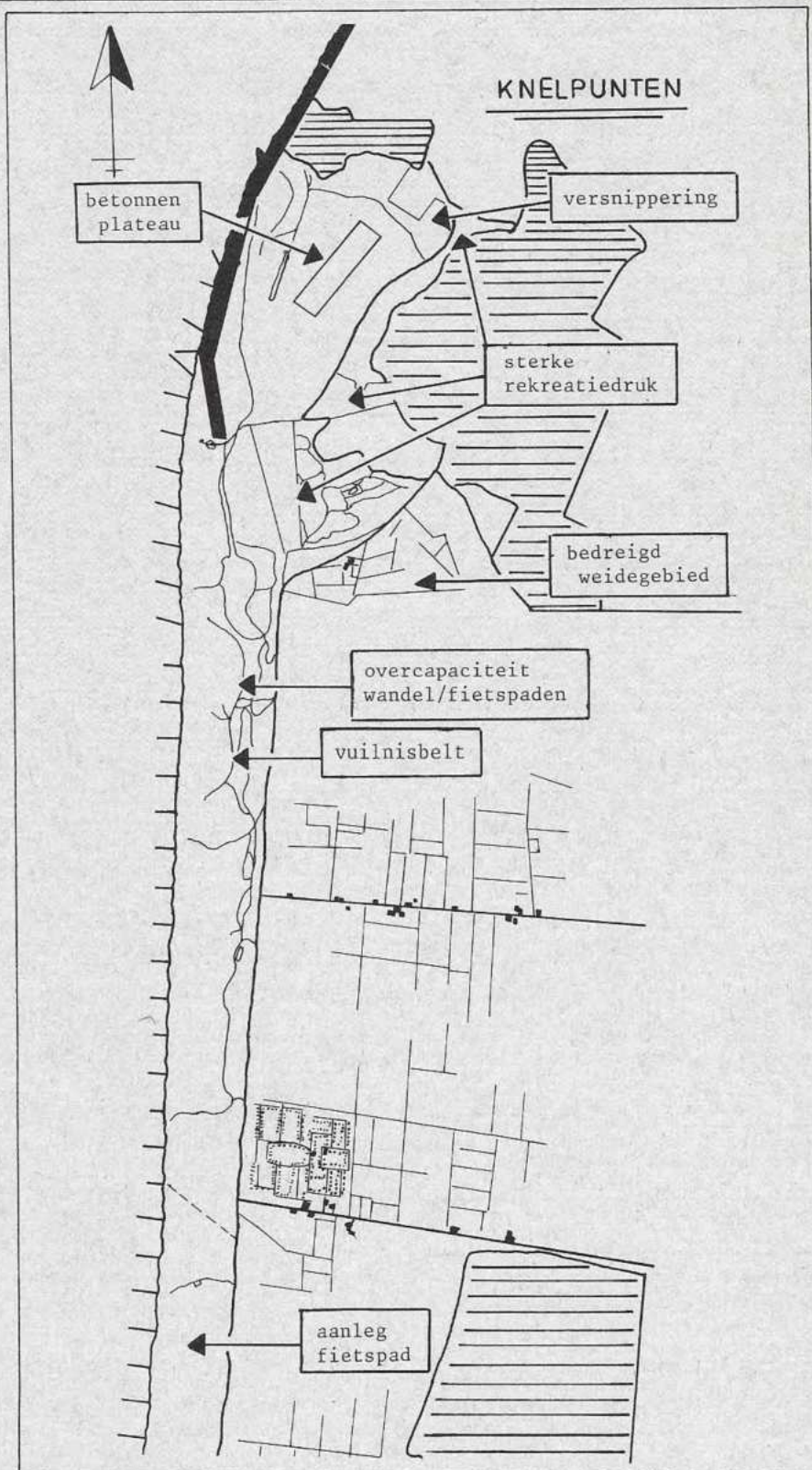

Fig. 3. KNELPUNTEN

tot wateroverlast. Echter gezien het grote belang voor het natuurbehoud zou niet opnieuw besloten moeten worden tot herinvoering van de waterwinning, zoals nu al voor kortere tijdsperiodes geschied is. Beter is het om andere meer strukturele

technische oplossingen plaatselijk uit te voeren. Bijvoorbeeld door aan de binnenduinarand enkele wateropvang- en afvoersloten aan te leggen.

De Grafelijkheidsduinen herbergen nog steeds een rijke flora en fauna en deze rijkdom

flora en fauna en deze rijkdom kan door een op natuurbehoud gericht beheer nog veel groter worden. Het ligt dan ook voor de hand dit gebied samen met de Donkere Duinen als natuurgebied te gaan beheren. Momenteel zal dat in de praktijk erg moeilijk zijn, omdat het terrein verdeeld is over de verschillende grondeigenaren: Defensie, Rijkswaterstaat, de gemeente Den Helder en het PWN. Wij stellen daarom voor om hetzij door grondoverdracht danwel uitbesteden het beheer in handen te geven van één instantie. Terreinbeheerders met veel ervaring op het gebied van duinbeheer zijn het PWN en Natuurmonumenten. Natuurmonumenten heeft bijvoorbeeld in het Zwanenwater laten zien dat bij een goed natuurbeheer de natuurlijke rijkdom in vochtige valleien sterk kan toenemen (KLOMP, 1981).

Een belangrijk nadeel van het versnipperde grondeigendom en beheer is dat het niet goed mogelijk is een zonering aan te brengen in gebruik. Hiervoor dient het gebied in zijn totaliteit benaderd te worden. Momenteel is er naast een "platgetrapt" stuk duin bij Nieuw Den Helder en de drukbezochte Donkere Duinen sprake van geregeld bezoek van mensen, vaak vergezeld van honden, aan de natte vallei in de Grafelijkheidsduinen. Dit is mede te danken aan te weinig toezicht op het toegangsverbod. Het heeft geleid tot allerlei illegale paadjes die de vegetatie sterk aantasten. Bezoek met loslopende honden is bovendien zeer nadelig voor bodembroedende vogels.

Het zou beter zijn te komen tot een zekere recreatiegeleiding. Om de gebruiksvormen beter op elkaar af te stemmen kan bijvoorbeeld als volgt een zonering in het gebied worden aangebracht:

- Valleiencomplex en duinen van Grafelijkheidsduinen krijgen hoofddoelstelling natuurbehoud met weren van recreatie
- Donkere Duinen krijgen doelstellingen natuurbehoud en recreatie (wandelen)
- Platgelopen stuk duin grenzend aan Nieuw Den Helder krijgt hoofddoelstelling recreatie (eventueel met mogelijkheid honden uit te laten).

Overigens is een grofmazig wan-

Een gedeelte van het militair complex aan de rand van de Grafelijkheidsduinen

delpadennet veruit te verkiezen boven een fijnmazig patroon zoals in de Noordduinen tussen strandslag Falga en strandslag Donkere Duinen. Dat heeft daar geleid tot sterke versnippering van waardevolle Duinroosjesvegetaties.

De gemeente stelt voor om de laatste graslandpercelen te bebossen om zo te komen tot een ontlasting van de Donkere Duinen. Het lijkt ons onzinnig om ter ontlasting van het ene natuurgebied een ander waardevol gebied op te offeren. Het gaat hier om kenmerkende binnenduinasgraslandpercelen met weidevogels en typische vegetaties en sloten. Wanneer hier bovendien nog niet aan de Donkere Duinen gebonden recreatievormen zouden worden gekreëerd zal het gebied ter ontlasting van de Donkere Duinen weinig soelaas bieden. Verwacht mag dan worden dat het juist als extra trekpleister zal gaan fungeren. Beter is het daarom een dergelijk recreatiepark aan te leggen bij de stedelijke uitbreiding Drooghe Weert Zuid, waar geen fraaie percelen in het geding zijn.

Bij een goed verschrallingsbeheer zal de planten- en dierenrijkdom in de graslandpercelen toenemen dankzij de combinatie van droge zandgrond en de aanwezigheid van kwel. Ook is de overgang van duin naar weide hier landschappelijk gezien zeer fraai.

Hoewel de toename van het fietsen is toe te juichen, valt

vanuit het oogpunt van natuurbeheer bezien de aanleg van een nieuw fietspad ten zuiden van strandslag Zandloper af te raden. In dit smalle gebied zal dit leiden tot overbetreding en versnippering van vegetaties. Het ware beter langs de binnenduinrand een vrijliggend fietspad aan te leggen.

CONCLUSIE

In de duinen van Den Helder ligt het belangrijke natuurgebied de Grafelijkheidsduinen. Hierin vinden we nog een groot vochtig valleiencomplex, iets wat in de Nederlandse duinen erg zeldzaam is geworden. Doordat de waterwinning is gestaakt in Den Helder zullen de valleien nog vochtiger worden, hetgeen zal leiden tot een toename van de natuurlijke rijkdom. Het is daarom aan te bevelen het gebied als natuurreservaat te gaan beheren, dan kan de natuurlijke rijkdom optimaal ontwikkeld worden. Hiertoe zou het beheer in handen gegeven moeten worden van één instantie, die beschikt over ervaring op het gebied van duinbeheer. De huidige situatie waarbij het beheer versnipperd is over de vele grondeigenaren vormt een ernstige belemmering om het gehele gebied in zijn totaliteit te benaderen. Het is namelijk wenselijk ook een goed door-dachte zonering aan te brengen in het recreatieve gebruik van de duinen.

Het graslandcomplex ten oos-

ten van de Donkere Duinen dient gehandhaafd te blijven. Het gaat hier om het laatste binnenduinrand-weidegebied in deze streek met kenmerkende planten- en diersoorten.

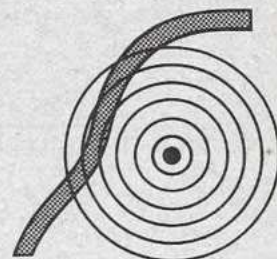
LITERATUUR

- BAKKER, T.W.M., J.A. KLIJN, F.J. VAN ZADELHOFF, 1979. Duinen en Duinvalleien. Pudoc, Wageningen.
 -----, 1979. Basisrapport T.N.O.-Duinvalleien. Deelrapport Den Helder Petten.
 BEKIUS, R. et al., 1976, 1977.

- Atlas van de natuurgebieden van Den Helder.
 GEMEENTE DEN HELDER, 1982. Ontwerp-struatuurschets Den Helder.
 GOES, H.v.d. & Y. van Manen, 1982. Duinrellen in Noord-Kennemerland. Duin 5 (3): 12-16.
 KLOMP, W. 1981. Duinbeheer in de praktijk. Duin 4 (4): 12-15.
 PROVINCIALE WATERSTAAT NOORD-HOLLAND. Gegevens uit het bestand van de provinciale milieuinventarisatie. (N.B. Voor zover gebruik is gemaakt van gegevens uit het bestand

- van de Provinciale milieuinventarisatie komen de in dit artikel gepresenteerde interpretaties en conclusies voor rekening van de auteurs).
 RIJKSINSTITUUT VOOR NATUURBEHEER, 1979. Levensgemeenschappen, Natuurbeheer in Nederland. Pudoc, Wageningen.
 SCHENDELAAR, J.K., 1981. De flora van de Grafelijkheidsduinen bij Huisduinen. Den Helder.
 SCHOORL, H., 1973. Zeshonderd jaar water en land. Wolters-Noordhoff, Groningen.

regio's

TEXEL: WEL AFSLAG, GEEN ONDERZOEK

In november is de situatie rond de Texelse duinkust aanzienlijk verslechterd. Door een aanhoudende harde zuidwesten-wind zijn op veel plaatsen weer enkele meters duingebied afgeslagen, met name in het zuiden bij De Geul en ten noorden van de Sluftermond. De afslag zou nog veel groter zijn geweest, wanneer de wind naar het noordwesten was gedraaid. Als er deze winter nog een noordwesters storm losbreekt, zullen de gevolgen niet te overzien zijn, temeer daar er bij gemiddeld hoog water op de meeste plaatsen al bijna geen strand meer over is.

In verband met deze nood situatie hebben Burgemeester en Wethouders van Texel op 11 november jl. een brandbrief geschreven aan Rijkswaterstaat in Haarlem. Daarin vragen zij om op korte termijn die maatregelen te nemen die een verdere teruggang van de kustlijn voorkomen.

Tot nog toe heeft RWS zich op het standpunt gesteld dat er geen zandsuppleties meer uitgevoerd zullen worden voordat het zgn. KUSTEX-onderzoek van de SIBAS is uitgevoerd (zie Duin 1982 nr. 3). Dit onderzoek zou oorspronkelijk in het voorjaar van 1982 begonnen zijn, maar werd door de bezuinigingen uitgesteld tot 1 januari 1983. Door een nieuwe bezuinigingsronde in november jl. zijn echter allerlei onderzoekprojecten voor onbepaalde tijd uitgesteld

waaronder KUSTEX.

Het Texelse duin lijkt in een vicieuze cirkel terechtgekomen te zijn: geen maatregelen, want eerst is onderzoek nodig; geen onderzoek, want al-

le geld is nodig voor lopende werkzaamheden (elders).

ALBERT SALMAN

JACHT IN SCHOORL BLIJFT ONDUIDELIJK

SCHOORL - Op 28 september werd door de plaatselijke groep "Wonen onder de bomen" in Schoorl een avond georganiseerd over de jacht in het Schoorlse duingebied. De aanleiding hiervoor was het aflopen van het jachthuurkontraat in het komende voorjaar. Tegen het opnieuw verhuren van de jacht bestaat al geruime tijd nog al wat weerstand, zowel onder de bevolking als bij de gemeenteraad (zie Duin 1982 nr. 3). Ook bij het Staatsbosbeheer, als beheerder van het terrein, is men kennelijk niet onverdeeld gelukkig met de huidige situatie. Onduidelijk was echter, in hoeverre het Staatsbosbeheer zelf een stem heeft bij het wel of niet verhuren van de jacht in een bepaald gebied. De Directie Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw verzorgt namelijk de verhuring voor haar en de indruk bestond dat deze twee instanties de verantwoordelijkheid voor de uiteindelijke inhoud van het kontraat op elkaar probeerden af te wentelen.

Om in deze situatie meer duidelijkheid te brengen, was voor deze avond de heer G.F. Spreen,

adjunct-directeur van de Directie Faunabeheer, uitgenodigd, terwijl in de zaal tevens een aantal mensen van het Staatsbosbeheer aanwezig was. Voor de pauze hield de heer Spreen een betoog, waarin hij nauwelijks inging op de Schoorlse situatie, maar waarin ontstaan en werking van de Jachtwet en de internationale afspraken van Nederland op jachtgebied uitvoerig aan bod kwamen. Toch werd wel duidelijk, dat de Jachtwet in de eerste plaats in het leven is geroepen om de belangen van de landbouw en de jacht te dienen en dat pas in de tweede plaats aan de belangen van de natuurbescherming wordt gedacht.

Tijdens de discussie na de pauze werd het interessanter. Opgemerkt werd, dat vanuit landbouwbelangen of terreinbeheer geen noodzaak tot jacht bestaat. Integendeel, de zuivere rekreatieve jacht, zoals die in Schoorl wordt bedreven, is strijdig met de functies van het gebied. Veel recreanten ergeren zich aan de verstoring door een klein aantal jagers. De natuurbehoudsfunk-